

آیت‌الله اعرافی گفت: در تربیت، رویکرد جامع به همه ساحت‌ها و تربیت متعادل و متوازن لازم است و معاونت تہذیب مهم‌تر از رویکرد قسمی و انضمامی، باید با رویکرد مقسمی و اتحادی درون نظامات حوزه هم، به اخلاق و تربیت توجه نماید.

به گزارش خبرگزاری حوزه، آیت‌الله اعرافی در دیدار با مدیران معاونت تہذیب و تربیت که در دفتر مدیر حوزه‌های علمیه در قم برگزار شد، به موضوعات اخلاقی و تہذیبی در حوزه پرداخت که مشروح سخنان مدیر حوزه‌های علمیه بدین شرح است:

اولاً تقدیر و تشکر می‌کنیم از زحمات و خدمات دوستان عزیزی که در ستاد تہذیب و تربیت تلاش می‌کنند؛ مخصوصاً حاج آقای عالم‌زاده نوری که شخصیتی هستند هم پاک و هم مہذب و وارسته هم فاضل و اهل علم و دانش و دارای کمالات زیاد که لطف کردند، این کار را پذیرفتند و همین‌طور دوستان همکارشان و همه عزیزانی که در ستاد همکاری دارند و همه دوستانی که در قلمرو تہذیب و تربیت و در مدارس و مراکز و مؤسسات فعالند و همه اساتید و طلاب و همکارانی که دغدغه‌های تہذیبی و تربیتی دارند. از همه باید واقعاً تقدیر و تشکر کرد و این فلسفه اصلی این جلسه است که هم نشستی باشد برای هم‌اندیشی و رایزنی و هم تقدیر و تشکر بکنیم از دوستان.

در آغاز محورهایی را بنده تأکید می‌کنم که غالباً در برنامه پنج‌ساله در پیوست احکام و سایر مصوبات وجود دارد. مبنا و میناق ما در هر بخشی، اسناد بالادستی است که عبارت است از چشم‌انداز و منشور و نظامات جامع و پس از آن، برنامه پنج‌ساله و بعد از آن، پیوست احکام و همین‌طور مصوباتی که در شورای عالی و شورای خودمان و شوراهای ذی‌ربط کار می‌کنند.

ما این توضیح هفت نکته را در ابتدا مرور می‌کنم که غالباً مد نظر بوده و توجه شده است:

• **محور اول:** رویکرد ما در مباحث اخلاقی و معنوی و تربیتی و در ساخت شخصیت، باید رویکرد عقلی و اجتهادی مبتنی بر کتاب و سنت با روش اجتهادی جامع باشد و هر چیزی که ما را از این خط مستقیم دور می‌کند، پرهیز بشود. بنابراین هر چیزی که ما را از این اجتهاد جامع و اصیل و ریشه‌دار دور می‌کند و تربیت اخلاقی را به سمت روش‌های شاذ و نادر و روش‌های غیرعقلانی و غیردینی یا با حواشی زائد که درست نیست ببرد، در حوزه مقبول و مطلوب نیست.

• **نکته دوم،** اینکه ما در تربیت حوزوی، افزون بر آن قواعد عام که در تربیت عمومی جامعه هست، قواعد و ضوابط ویژه‌ای داریم که این هم در کتاب و سنت پایه‌ریزی شده و در سنت تاریخی حوزه هم، شکل تعین‌یافته‌ای پیدا کرده است. بنابراین تربیت حوزوی، بار مضاعفی دارد از آن تربیت عامی که برای عموم جامعه مطلوب است؛ مانند پرداختن به مستحبات و مستحسنات مزیدی که باید بیشتر توجه بشود. در واقع تربیت در حوزه، تربیت عالم، تربیت معلم و تربیت مربی است و این هم، بار اضافه‌ای دارد که باید در برنامه‌ریزی‌های تہذیب و تربیت مورد توجه قرار بگیرد.

• **سومین نکته،** رویکرد جامع به همه ساحت‌ها و تربیت متعادل و متوازن است. در تربیت عالم و معلم و مربی باید به‌گونه‌ای تلاش بشود که همه ابعاد شخصیت فرد متناسب با درجه‌ای که آن ابعاد دارد، رشد پیدا بکند؛ یعنی رشد نامتوازن و کاریک‌نوتوری نباشد.

• **چهارم اینکه،** تربیت و تہذیب ما باید دانش‌بنیان و عقل‌محور باشد و در عین حال از شور و احساس و عاطفه هم برخوردار باشد. پایه ساختار شخصیت که باید بنا بکنیم، بر منطق عقلی و مبتنی بر استحکام عقلی و دانش بنیان و تحقیق باشد. در عین حال شور و احساس هم خیلی مهم است. مانند نهج‌البلاغه که دارای اخلاق عاطفی و شورانگیز است؛ یعنی عمده مفاهیم اخلاقی نهج‌البلاغه در سایر روایات به‌عنوان توصیه‌ها و تبیین‌ها آمده است؛ اما وقتی در فضای حاکمیت امام علی <sup>علیه السلام</sup> و آن فضای زندگی پرتلاطم



طبق آمارها، مهم‌ترین علل کاهش میل به فرزندآوری در جامعه، احساس عدم امنیت اقتصادی و معیشتی، کاهش نرخ ازدواج و همچنین ترویج سبک زندگی فردگرایانه هستند.

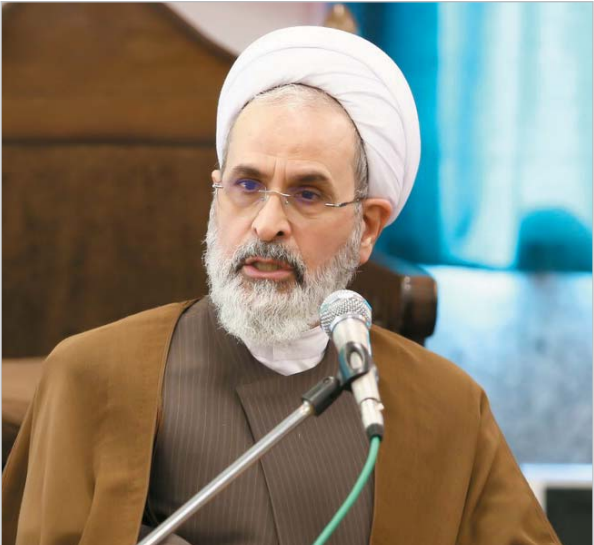
آیت‌الله فقیهی در گفت‌وگو با خبرگزاری حوزه، ضمن ابراز نگرانی از کاهش نرخ رشد جمعیت، بیان کرد: نیروی انسانی یکی از ارکان بنیادین و حیاتی قوام هر جامعه است که ضعف در آن، ضربات سهم‌ناکی به کیان کشور می‌زند. متأسفانه شاهدیم که کاهش نرخ فرزندآوری و در نتیجه کاهش جمعیت، تبدیل به یک مسئله بحرانی برای جامعه شده است.

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم با اشاره به

خانم راضیه میرعلی‌ملک، درگفت‌وگویی

به تشریح وضعیت آموزشی سطوح ۳ و ۴ حوزه‌های علمیه خوارهران پرداخت و اظهار کرد: دروس سطح ۳ در کل کشور و در بیش از ۷۰ مدرسه در حال اجراست که در این سطح، طلاب در ۱۴ رشته مشغول به تحصیل می‌شوند و اجرای این رشته‌ها به فراخور نیازسنجی منطقه‌ای، در استان‌ها متفاوت است.

به گزارش خبرگزاری حوزه، سرپرست اداره‌کل تحصیلات تکمیلی حوزه‌های علمیه خوارهران، با بیان اینکه دروس سطح



آیت‌الله اعرافی تبیین کرد

## ضرورت رویکرد مقسمی و جامع به همه ساحت‌های تربیت درون نظامات حوزه

امیرالمؤمنین <sup>علیه السلام</sup> می‌آید، شور پیدا می‌کند و احساس دارد؛ هم ادبیاتش ادبیات جذاب است و هم فضا، فضای شورانگیزی است. ما در اخلاق، هم آن بنیان مستحکم عقلی و دانشی و مطالعات پایه را باید توجه بکنیم و هم در عین حال این حالت شور اخلاقی را؛ امام <sup>علیه السلام</sup> وقتی اخلاق می‌گفتند، شور داشته، آیت‌الله مشکینی <sup>علیه السلام</sup> اخلاق که می‌گفتند، شور هم داشت.
• **پنجم** این است که ما تربیت و اخلاق را باید هم با ترکیب انضمامی دنبال بکنیم و هم با ترکیب اتحادی و با رویکرد مقسمی؛ یعنی معاونت تہذیب، هم مستقیم به‌عنوان برنامه‌های تربیتی اخلاقی تہذیبی کار انجام دهد و هم مهمتر از آن، باید درون نظامات حوزه هم به این اخلاق و تربیت توجه کند.
• **ششم** جریان‌سازی و شبکه‌سازی با همان شئون حوزوی و مفاهیم و سنن حوزوی است. اخلاق هم نیاز به جریانات اخلاقی دارد. هسته‌های اخلاقی باید با پرهیز از اینکه حالت فرقه‌ای پیدا بکنند شکل بگیرد؛ مثلاً در مدرسه یک جمعی که آدم‌های مہذب‌اند، با هم در تعامل اخلاقی معنوی هستند؛ به شرط اینکه در آسیب‌ها نیفتند.

• **نکته هفتم،** به مشارکت فراخواندن و مشارکت بخشیدن به استاد و طلبه هست. محور حرکت اخلاقی، ابتدا استاد است. بعد مدیر و کادر و امثال اینها هستند و اینها اضلاع و عناصری هستند که باید فهم دقیق پیدا بکنند و همراهی مناسبی در پیشبرد اهداف اخلاقی معنوی و تربیتی داشته باشند. نکته دیگر اینکه، تمام عناصر کنشگر در حوزه تہذیب و اخلاق، به شکل مناسب در طرح هدمنده‌نی جا پیدا بکند. فعلاً در گام اول، طلبه در حال تحصیل و استاد و برخی از مبلغان، مشمول طرح قرار گرفتند. در مرکز خدمات هم همین‌طور است. کنشگران تہذیب و تربیت در این طبقاتی که تعریف می‌شود، جا پیدا کنند و به‌تدریج مشمول شوند و اساس هم، استاد اخلاق، معلم، مربی و مشاوران باشند که تا آنجا که می‌شود، تصدی‌گری و هزینه مستقل نداشته باشد و در همین روش سنتی اعمال شود.

محور دیگر، اینکه طرح جامع و نقشه کامل تہذیب و تربیت در حوزه که در

دوره‌های قبل شروع شد، آسیب‌شناسی و اشکال‌زدایی بشود و معلوم باشد که طلبه از سال اول که می‌آید تا سال‌های بعد، این مسیر را طی می‌کند. نظام‌نامه تربیتی حوزه با نگاه جدیدی که شما دارید، به یک نقطه و سرانجام مشخصی برسد. هم فرایندهای تکمیلی آن تعریف شود و هم، ترویج و تبیین و گفتمان‌سازی شود.

محور دیگر، مباحث مشاوره است که هم، اصل آن مهم است و هم رویکردهای درست و اسلامی که باید به آن اضافه بشود. باید با قوت و قدرت و استحکام، زیرساخت معرفتی آن ادامه و ارتقا پیدا بکند.

در این محور توان‌افزایی خود مرکز مشاوره و هم تربیت مشاوران، شاخص‌هایی است که مدنظر است و تعامل با مرکز تخصصی مشاوره هم مهم است و در خود آن مرکز هم، رشته‌هایی که در درختواره هست، مسیر رشدش را طی بکند و به‌صورت یک مجتمع تخصصی دربیاید، خوب است. البته خط اصلی آن در معاونت تہذیب پایه‌ریزی و فرمان داده بشود.

محور دیگر، آسیب‌شناسی و گزارش‌های تہذیبی و استفاده از آن در اصلاح نظامات حوزه است؛ یکی از بزرگه‌هایی که در آن، آسیب‌ها مشخص می‌شود، مرکز مشاوره و جریان مشاوره است. این آسیب‌شناسی و تحلیل و ارائه پیشنهاد برای اصلاح در نظامات حوزه، به‌عنوان یک اولویت مدنظر دوستان باشد؛ البته تا به حال بوده؛ ولی به نقطه مطلوب نرسیدیم. مرکز مشاوره باید منطق واکاوی مشکلات و آسیب‌شناسی و تحلیل و پیشنهاد را داشته باشد و این فرمان را باید شما بدهید.

محور دیگر، درس‌ها و بحث‌های اخلاق است. بحث‌های اخلاق در اشکال مختلف آن، جزء اولویت‌های کار باشد. که هر استادی باید روزانه یا لاقال هفته‌ای یک بار به آن بپردازد. یک شکل دیگر نیز درس اخلاق‌های مستقلى است که در مدارس، مراکز و مؤسسات حوزه باید برگزار بشود. یک شکل هم، درس‌های اخلاق کاملاً عمومی، فرامدرسه‌ای و فرامرکزی است که در کل حوزه چه در قم و چه در استان‌ها باید سامان دهی بشود. البته گام‌های خوبی برداشته شده است که ادامه باید.

محور دیگر، تربیت مربی و اسناد اخلاق است. این عزم مهمی است که ما باید همه مراکز و مدارسمان را از لحاظ استادان وارسته و پاک و مربیان اخلاقی مستغنی بکنیم؛ الحمدلله این موضوع دنبال می‌شود و انشاءالله با هم به این امر بپردازید و حمایت‌های لازم هم، در تربیت مربی و معلم اخلاق باید انجام بشود.

یک محور هم، اعزام‌های اساتید اخلاق و تربیت بود که به‌خاطر مسائل مالی قطع شد. باید دوباره آغاز شود. ولو خودمان هم پول نداشته باشیم باید از هر مجرایي که شده، درست بکنیم. این، کار درست و خوبی بوده که سال‌ها انجام می‌شده که باید آن را ارتقا بدهیم؛ یعنی حتی اگر جایی استاد اخلاق هم هست، اعزام اساتید برجسته می‌تواند یک تنوع اخلاقی را ایجاد بکند. انشاءالله اهتمام هرچه بیشتر باشد.

یک مطلب هم، مربوط به طرح هدایت علمی تربیتی است که بحث‌های تربیت و اخلاقش مانده که انشاءالله توجه بیشتری بشود و همین‌طور مراکز تخصصی و حتی مراکز پژوهشی که از حوزه مجوز دارند. ورود شما در همه این جاها علاوه بر مدارس سطح یک، اهمیت دارد و لذا چتر حضور معاونت تہذیب باید مثل پژوهش بر روی مراکز اداری علمی، مؤسسات فقهی، مراکز تخصصی و حتی مراکز پژوهشی بازنر بشود

و محور دیگر اینکه آموزش را با همه ابعادش اخلاق مدار بکنید.

محور دیگر مسئله قرانت و تجوید و آنچه که مربوط به قرآن است، می‌باشد که از مسائل ضروری است که در برنامه پیش‌بینی شده و باید احراز بشود و غلبه پیدا کند و این، از این جهت است که برای بحث پایه آگاهی‌های قرآنی، واقعاً شما باید برنامه داشته باشید.

نکته دیگر اینکه در هزینه بیت‌المال صرفه‌جویانه و با رعایت بهره‌وری حداکثری، پروژه‌هایمان را پیش ببریم.

کار فرهنگی و تبیینی هم برای اقناع مردم صورت نگرفته باشد، نمی‌توان انتظار تحقق افزایش جمعیت را داشت. به‌همین جهت است که مسئولان فرهنگی کشور، باید بیش از پیش برای افزایش جمعیت، مسئله تبیین و رسانه را جدی بگیرند.

این استاد حوزه علمیه قم، با بیان دیدگاه مقام معظم رهبری پیرامون افزایش جمعیت، یادآور شد: در سال‌های اخیر رهبر معظم انقلاب، بارها خطاب به مسئولان تأکید کردند که مسئله جمعیت را جدی بگیرید؛ از مسئولان این انتظار وجود دارد که با توجه روزافزون به این مسئله، از دغدغه‌های مردم و مقام معظم رهبری بکاهند.

آیت‌الله فقیهی با اشاره به اهمیت کار رسانه‌ای پیرامون افزایش جمعیت، گفت: ما برای ترویج فرهنگ فرزندآوری و افزایش جمعیت، نیاز به تبیین و فعالیت رسانه‌ای گسترده برای ترویج فرزندآوری در اذهان و نفوس جامعه هستیم. فرزندآوری مسئله تصمیم یک نفر و دو نفر در کشور نیست؛ مسئله‌ای است که با تک‌تک هشتاد میلیون جامعه ایرانی مرتبط است و باید با آنها صمیمانه ارتباط برقرار کرد و مشکلات‌شان را شنید تا با آسیب‌شناسی متوازن، معضل کاهش بحرانی رشد جمعیت را شاهد نباشیم.

عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم با تأکید بر لزوم اقناع‌سازی اجتماعی، بیان کرد: مسئولان توجه داشته باشند که انسان در هر تصمیمی، مسئله هزینه و فایده را لحاظ می‌کند و سیاست‌گذاری‌های مجلس و دولت باید به‌تحوی باشد که هزینه فرزندآوری کاهش یافته و فواید معقولی هم بر آن مرتب باشد؛ کما اینکه شاهدیم در طرح اخیر مجلس به این امر توجه شده است.

حادثه‌او رشته «مدیریت آموزشی» نیز، در ۳ استان قم، تهران و اصفهان ویژه کادر مدیریت‌های استانی و مدارس علمیه خوارهران اجرایی خواهد شد؛ ضمناً رشته‌های جدید و کاربردی دیگر نیز، در دستور کار قرار دارد.

وی با بیان اینکه رشته‌های در حال اجرا، بسیاری از علاقه‌مندی‌های افراد را در بر می‌گیرد و حق انتخاب را برای طلاب فراهم کرده است، ادامه داد: در صدد هستیم با تدوین رشته‌های باهروز و مفید، حق انتخاب بیشتری را برای طلاب ایجاد کنیم.

### • اخبار کوتاه ایـــــران

• **رونمایی از هواپیمای ترابری ایرانی سیمرغ:** هواپیمای ترابری سبک «سیمرغ» که توسط متخصصان سازمان صنایع هوایی وزارت دفاع ساخته شده، در شهر اصفهان رونمایی شد.

• **رونمایی از ماهواره «ارومست» توسط رئیس‌جمهور:** رئیس‌ی در بازدید از فرودگاه بین‌المللی شهید باکری ارومیه، از ماهواره ارومست که در ارومیه ساخته شده رونمایی کرد. ماهواره ارومست، با بالاترین کیفیت تصویری قابلیت این را دارد که حداکثر با ۶۰۰ هزار دلار در مدار زمین قرار گیرد که در مقایسه با مدل خارجی بسیار کم‌هزینه‌تر است.

• **روایتی تلخ از سقط جنین در ایران:** رئیس کمیته جمعیت مجمع تشخیص مصلحت نظام: در سال حدود ۵۴۰ هزار سقط جنین عمدی در ایران داریم. قانون جمعیت بسیار خوب طراحی شده و اگر نصف احکام آن نیز اجرایی شود، اوضاع جمعیتی ایران روبه‌راه خواهد شد.

• **ساخت ۳ آّب‌نیروگاه بادی در شرق کشور:** نیروگاه ۲.۵ مگاواتی بادی در منطقه خواف خراسان رضوی به بهره‌برداری رسیده و دو نیروگاه بادی ۵۰ مگاواتی نیز در منطقه «میل نادر» سیستان و بلوچستان و «درخ» خراسان جنوبی در دست ساخت است که تا ۲ ماه دیگر به بهره‌برداری می‌رسد.

• **در چرخه سوخت هسته‌ای کاملاً خودکفا شده‌ایم:**

رئیس سازمان انرژی اتمی: ما امروز نه‌تنها سوخت ۲۰ درصد بلکه سوخت ۶۰ درصد را در دست تولید داریم. با باور جوانان و هدایت و حمایت‌های مستمر از این جریان توانستیم به ظرفیت پایداری برسیم. در چرخه سوخت هسته‌ای کاملاً خودکفا شده‌ایم.

• **رتبه‌بندی معلمان از اول شهریور در فیش حقوقی معلمان اعمال می‌شود:** وزیر آموزش و پرورش: رتبه‌بندی معلمان تصویب شده و قطعا در آینده‌ای بسیار نزدیک شاهد اجرای آن خواهیم بود و از اول شهریورماه نیز در فیش حقوقی فرهنگیان اعمال خواهد شد.

• **۱۲۸۴ محکمر کلاّی اساسی در دام پلیس:** سخنگوی پلیس: از اول فروردین تاکنون ۳ میلیون و ۳۰۰ هزار لیتر روغن خوراکی، ۵۲۰۰ تن آرد و گندم، ۲۷۰۰ تن نهاده دامی و ۳۲۰۰۰ تن برنج کشف و ضبط شد. ارزش کالای احتکار شده ۹ هزار میلیارد ریال برآورد شده. ۱۲۸۴ متهم دستگیر و تحویل دستگاه قضایی شدند. تغییر نام ناجا به فراجا: سخنگوی پلیس: درپی تغییرات اعمال شده در پلیس کشور که ساختار آن به فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ارتقا یافت، عنوان اختصاری آن نیز به فراجا تغییر کرد.

• **۱۰ میلیون مجرد در سن ازدواج در کشور:** مدیرکل سرشماری مرکز آمار ایران: بالغ بر ۹ میلیون و ۸۰۰ هزار نفر مجرد در سن ازدواج مجرد دارد که ۴ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر خانم و ۵ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر آن‌ها آقا هستند. همچنین ۱۳.۵ درصد زوج‌ها در ایران بدون فرزند، ۱۹ درصد تک فرزند، ۲۶ درصد ۲ فرزند، ۱۴.۵ درصد سه فرزند و بیشتر را دارند.

• **اجاره خانه‌ها سروسامان می‌گردد:** مجلس طرح دو فوریتی کنترل اجاره خانه‌ها را تصویب کرد. حضریان نماینده مجلس می‌گویند: می‌شود افزایش اجاره‌بها را در چارچوب نرخ تورم تعیین کرد. هرکس این موضوع را رعایت کند، وام‌های بلندمدت و کم‌بهره می‌گیرد و هرکس رعایت نکند باید مالیات سنگین بدهد.

• **برخورد با متخلفان افزایش خارج از چارچوب اجاره:** معاون سازمان تعزیرات حکومتی: در کشور میزان اجاره‌بهای قطعی و افزایش آن مشخص شده و اگر کسی میزان اجاره‌بها را بیش از مبلغ تعیین‌شده اضافه کند، این تخلف است و برخورد انجام می‌شود.

• **۸۰ درصد پول نفت را نقدی می‌گیریم:** وزیر نفت: بیش از ۸۰ درصد پول نفتی که می‌فروшим را نقدی می‌گیریم و بقیه آن را با دارو و کالاهای اساسی تهاتر می‌کنیم.

• **حق عائلهمندی صندوق بازنشستگان کشوری افزایش یافت:** مدیر امور مالی صندوق بازنشستگی کشوری: برای بازنشستگانی که تاریخ ازدواج خودشان و تاریخ تولد فرزندانشان قبل از سال ۱۴۰۱ باشد، مبلغ عائلهمندی ۴۰۷ هزار و ۳۸۹ تومان و حق اولاد نیز ۱۰۵ هزار و ۶۱۹ تومان محاسبه خواهد شد. در صورتی که تاریخ ازدواج بازنشسته و تاریخ تولد فرزندان او در سال ۱۴۰۱ ثبت شده باشد، مبلغ عائلهمندی ۸۱۴ هزار و ۷۷۹ تومان و حق اولاد نیز ۳۱۶ هزار و ۸۵۸ تومان خواهد بود.

• **با زداشت سرکرده اصلی قاچاق سوخت در جنوب کشور:** رئیس کل دادگستری هرمزگان: یکی از سرکردگان اصلی قاچاق سوخت در جنوب کشور در بندرعباس دستگیر شد. عمده فعالیت مجرمانه متهم و شبکه تحت امرش در مناطق جنوبی کشورمان بوده و این باند سازمان یافته، سوخت قاچاق را به وسیله صدها خودرو و شناور از طریق نوار ساحلی به شناورهای خارجی در خلیج فارس و دریای عمان منتقل می‌کردند.

• **اقدامات سازمان اطلاعات سپاه در برخورد با محتکران:** روابط‌عمومی سپاه: در پی اقدامات اطلاعاتی صورت گرفته پس از اجرای طرح مردمی‌سازی و توزیع عادلانه یارانه‌ها، توسط سربازان گننام امام زمان <sup>علیه السلام</sup> در سازمان اطلاعات سپاه در سراسر کشور، بیش از ۳۵۴۱۰ تن کالاهای اساسی به ارزش تقریبی ۱۵۰ میلیارد تومان از محتکران و قاچاقچیان کشف گردید.

• **مدارس غیر دولتی رتبه‌بندی می‌شوند:** رئیس سازمان مدارس غیردولتی: خانواده‌ها با مراجعه به سامانه mosharekatha.ir می‌توانند از رتبه هر مدرسه مطلع شوند و شهریه را متناسب با رتبه مدرسه پرداخت کنند.

• **محرومیت‌زدایی و آّب‌رسانی سپاه به ۱۰ هزار روستا:**

فرمانده کل سپاه: خدمت‌رسانی به مردم را هرگز از دستور کار خود خارج نمی‌کنیم و این در اولویت ما قرار دارد. سپاه با همکاری وزارت نیرو ۷۰ هزار روستا را آّب‌رسانی می‌کند. فراراک سازندگی حضرت خاتم‌الانبیاء <sup>علیه السلام</sup> حدود ۴۰۰ طرح بزرگ ملی فعال دارد و چرخ هیچ طرحی متوقف نیست.

• **سکونت ۵ میلیون مهاجر افغانستانی در ایران:** ۵۰۰ هزار نفر از مهاجران افغانستانی در ایران دارای مجوز و مدرک هستند و بین ۳ تا ۲.۵ میلیون نفر بدون مدرک و مجوز در ایران حضور دارند. **خودروسازان از شه‌ریور برای تست تصادف مهلت دارند:** رئیس سازمان ملی استاندارد: طبق آنچه که به خودروسازان ابلاغ شده است، تست تصادف برای تأیید هر نوعی باید در نیمه اول امسال انجام شود.

سرپرست اداره‌کل تحصیلات تکمیلی حوزه علمیه خوارهران بیان کرد

## تدوین و راه‌اندازی برخی رشته‌های جدید

### در سطوح عالی